

JHS XXX Kansalaishavainnot

Liite 3. Ohjeita toteuttamiseen

Versio: Hyväksymätön

Julkaistu: 22.5.2018

Voimassaoloaika: toistaiseksi

Tähän liitteeseen on koottu käytännön ohjeita kansalaishavaintoja keräävien tietojärjestelmien toteuttamiseen. Ohjeet sisältävät parhaita käytäntöjä ja havaintoja jo toteutetuista kansalaishavaintojärjestelmistä.

Tässä dokumentissa olevat linkit on tarkistettu helmikuussa 2018.

1 Käyttöehdot

Kansalaishavaintojen keräämisessä ja hyödyntämisessä on hyvä huomioida *JHS 189 Avoimen tietoaineiston käyttö lupa* -suositus (<http://www.jhs-suositukset.fi/suomi/jhs189>).

Kansalaishavaintoihin liittyviä käyttöehtoja

Ylläpitäjä	Järjestelmä	URL
Luonnontieteellinen keskusmuseo	HATIKKA	http://hatikka.fi/terms.php
Suomen Lajitietokeskus		https://laji.fi/about/642
Suomen ympäristökeskus	ENVIBASE	http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Envibase/Osahankkeet/Kansalaishavainnot/Tietosuoja ja muut usein kysytyt kysymykset

EUn tietosuoja-asetuksen vaatimukset pitää huomioida kansalaishavaintojärjestelmien toteuttamisessa. Käytännön ohjeita EU:n tietosuojauudistuksen huomioimiseen on koottu Tietosuojavaltuutetun toimiston verkkosivuille:

<http://www.tietosuoja.fi/fi/index/euntietosuojauudistus.html>

2 Kansalaishavaintoja kerääviä tietojärjestelmiä

Kansalaishavaintojärjestelmistä ei ole kerätty kattavaa, ylläpidettyä listaa. Seuraavassa on luetteloitu suosituksen laatimisen aikana kerätty luettelo kansalaishavaintojärjestelmistä:

Nimi	Ylläpitäjä	URL
Useita järjestelmiä liittyen eliölajien seurantatutkimuksiin	Luonnontieteellinen keskusmuseo	http://www.luomus.fi/fi/osallistu
Useita järjestelmiä ympäristöön liittyviin havaintojärjestelmiin	Suomen ympäristökeskus (SYKE)	http://www.kansalaishavainnot.fi
Metsätuhoihin, eläinlajeihin (kalat, ravut, hylkeet, majava, ilves) sekä vieraslajeihin liittyviä järjestelmiä	Luonnonvarakeskus (LUKE)	https://www.luke.fi/tietovarannot/kansalais_havainnot/

JUHTA - Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta

Säähavainnot	Ilmatieteen laitos	http://ilmatieteenlaitos.fi/omat-havainnot
Oma riista -palvelu	Suomen riistakeskus	https://oma.riista.fi
Karttakerttu	Maanmittauslaitos	http://karttakerttu.fi
BalticAPP	Helsingin yliopisto Luonnonvarakeskus	http://blogs.helsinki.fi/balticapp/
Relasphone	VTT	http://www.relasphone.com/

Suosituksen taulukoissa 1 ja 2 mainitut kansalaishavaintojärjestelmät:

Nimi	URL
Havaintolähetti	http://www.jarviwiki.fi/wiki/Havaintol%C3%A4hetti
Karttakerttu	http://karttakerttu.fi
Lintulaskenta	https://www.luomus.fi/fi/pesimalintujen-linja-pistelaskenta
IL:n Sää -mobiilisovellus	https://play.google.com/store/apps/details?id=fi.fmi.mobileweather
MyShake (Maanjäristysten havainnointi)	http://myshake.berkeley.edu/
Secchi3000 (vedenlaadun havainnointi)	https://link.springer.com/article/10.1186/2193-2697-2-9
Weather underground (Säähavainnointi)	https://www.wunderground.com/
Blitzortung (Salamahavainnot)	http://www.blitzortung.org/
Waze (Liikennehavainnot)	https://play.google.com/store/apps/details?id=com.waze
Teralytics (Ihmisten paikkatiedon analysointi)	https://www.teralytics.net/

3 Avoimen lähdekoodin järjestelmiä

Kansalaishavaintojärjestelmät voidaan hankkia suljettuun tai avoimeen lähdekoodiin perustuvina tai hyödyntäen pilvipalvelujen sovellusvuokrausta (SaaS). JHS169 suosittelee ohjelmistohankinnoissa avoimen lähdekoodin lisenssejä:

Ohjelmiston hankinta kannattaa tehdä siten, että hankittava ohjelmisto voidaan tarvittaessa jakaa hallinnon ja kansalaisten keskuudessa. Parhaiten ohjelmiston jakamisen edellytykset turvataan käyttämällä avoimen lähdekoodin lisenssejä.

Suljetun lähdekoodin ohjelmistoissa ja sovellusvuokrauksessa on vaarana, että toteutettavan järjestelmän kokonaiskustannukset kasvavat käytön lisääntyessä merkittävästi ja ennakoimattomasti. Kustannusten kasvua voidaan hillitä hankkimalla vapaat käyttöoikeudet suljetun lähdekoodin ohjelmistoista tai hankkimalla vapaat käyttöoikeudet sovellusvuokrauspalveluun useiksi vuosiksi.

Jo toteutettujen kansalaishavaintojärjestelmien avointa lähdekoodia voi hyödyntää ainakin seuraavista järjestelmistä:

Järjestelmä	URL
OmaRiista	https://github.com/suomenriistakeskus
BalticAPP	https://github.com/harmittaa/LukeApp
Suomen Lajitietokeskus	https://bitbucket.org/luomus/suomen-lajitietokeskus-finbif https://bitbucket.org/account/user/luomus/projects/LAJI

4 Semanttinen yhteentoimivuus ja tietotekninen yhteistyö

Koska eri aiheiden kansalaishavainnoinnin järjestäjien ja kansalaisten osallistamiseen pyrkivien mobiiliapplikaatioiden, verkkosivujen ja muiden verkon palveluiden kenttä on ollut hyvin hajanainen, on

JUHTA - Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta

yhteistyön mahdollistamiseksi perustettu yhteistyöryhmä: LYNET (Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymä) yhteydessä on toiminut LYNET Kansalaishavainnot työryhmä, jonka toimintaan myös muut kuin LYNET tutkimuslaitokset ovat tervetulleita. Kokousten lisäksi yhteistyön muotoina ovat olleet SYKE ylläpitämät Tiimeri-verkkotyötilat ja kansalaishavainnot.fi sivusto, jonne linkkejä eri järjestäjien kansalaishavaintotoimintoihin on koottu. Vuoden 2017 jälkeen toiminta on jatkunut LYNET seuraajaorganisaatiossa (Tulanet) saman tyyppisenä, jatkossakin VALTORIn virastojen ja muiden organisaatioiden yhteistyöhön tarjoamalla verkkotyötila-alustoilla. Lisätietoja ryhmän toiminnasta saa SYKE kansalaishavaintojen yhteysosoitteesta kansalaishavainnot@ymparisto.fi.

HYVIÄKSYMÄTÖN